

16

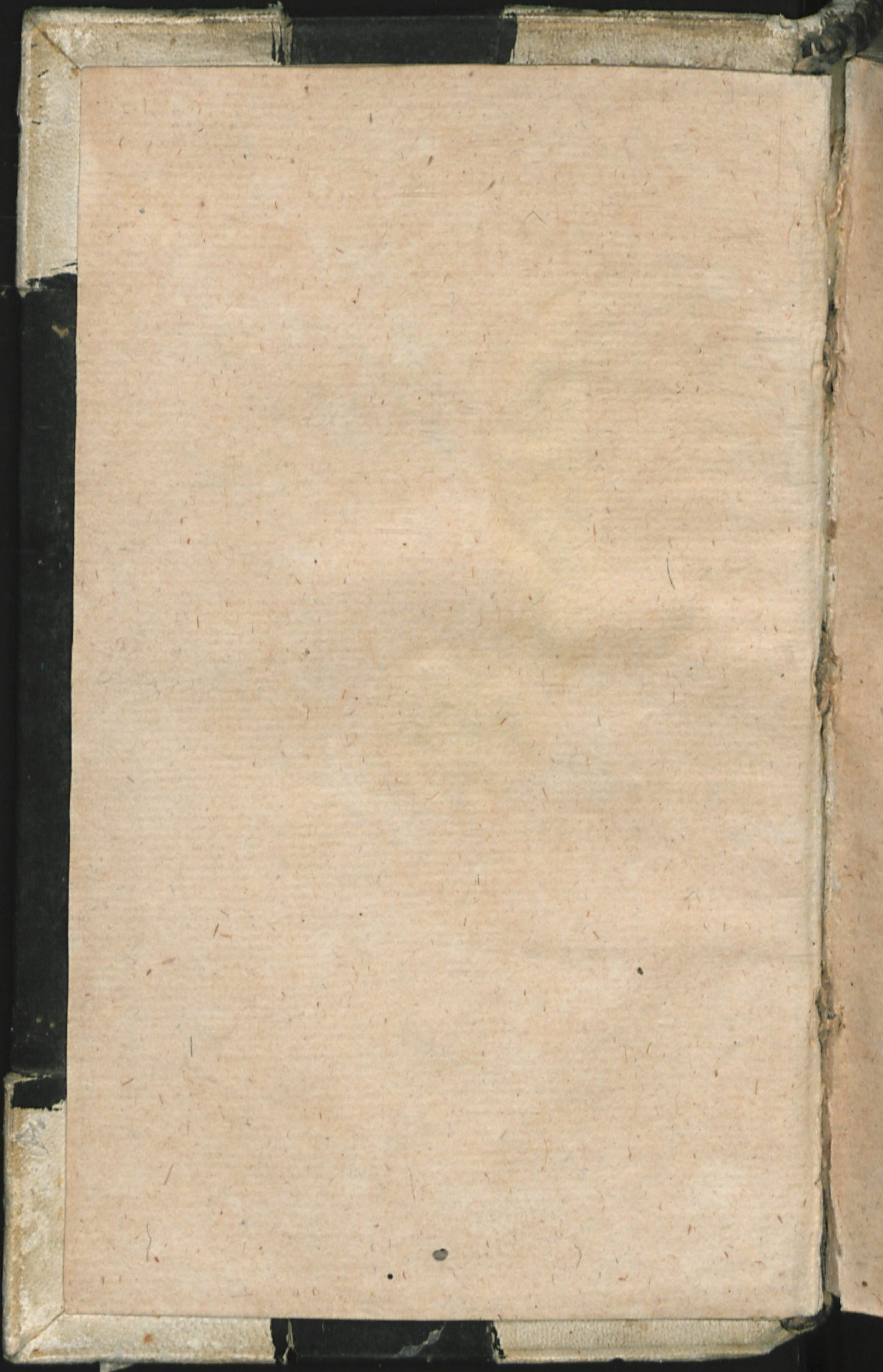
W. J. W.
W. J. W.

Of 39
ack

Artis Memoriae,

Seu potius Reminiscencia,

PARS SECUNDA:

QVA EA, QVAE
HACTENVS DE ME-
MORIA, TAM NATVRALI IV-
VANDA, QVAM ARTIFICIOSA AC-
quirenda, à doctissimis quidem viris, nimis ta-
men obscure, atq; inuolutè fuerunt per-
tractata: nunc in gratiam stu-
diofæ iuuentutis,

PER QVAESTIONES SEV EROTEMATA,
*tam clarè & perspicuè enucleantur: vt porro etiam
ipsis pueris maximo possint esse vsui.*

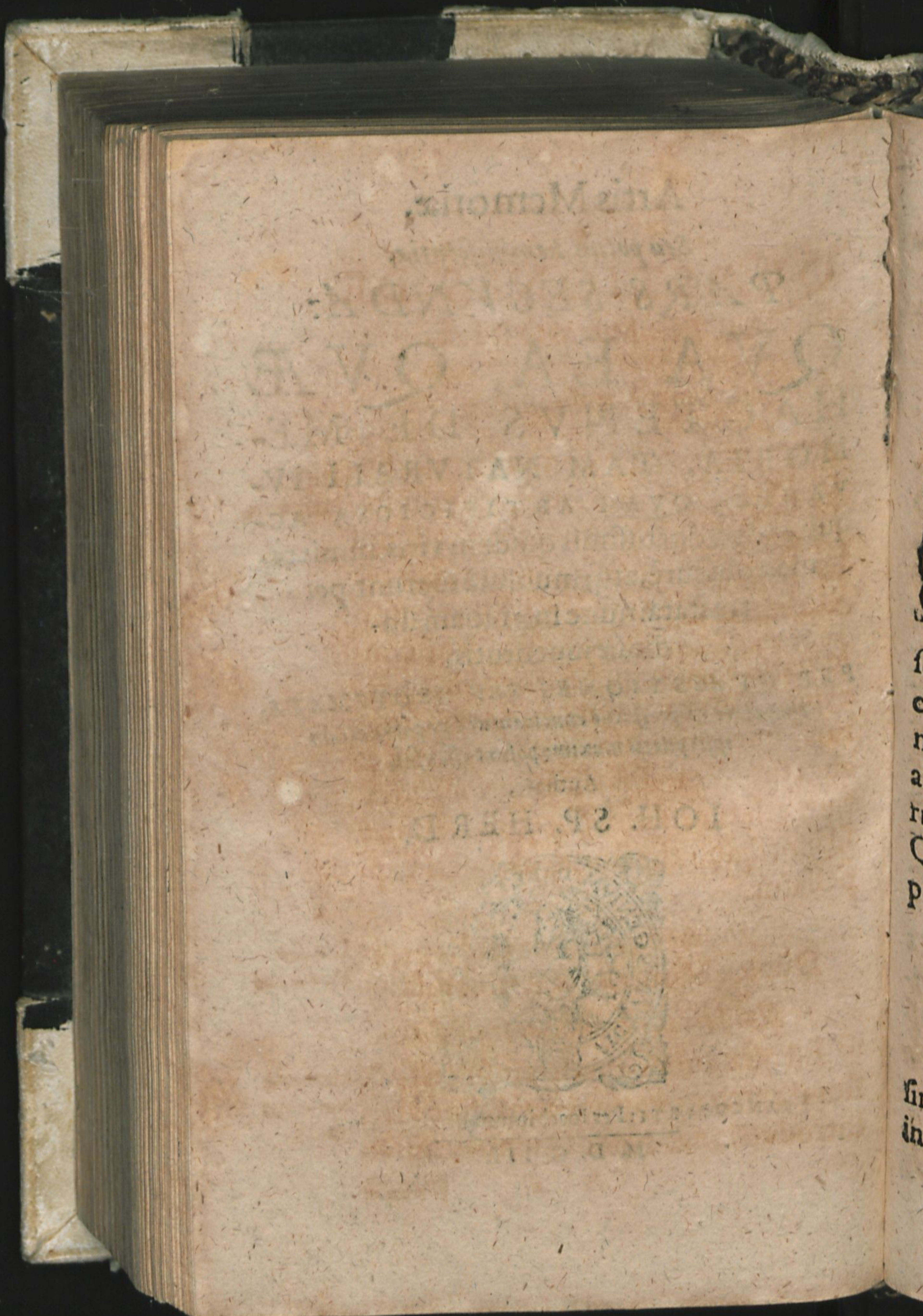
Authore,

IOH. SP. HERD.

FRANCOFVRTI: Per Ioachimum Bratheringium.

M. D. C. III.

fo
e
n
a
r
Q
p

fin
in

5
QVÆSTIONES DE
ARTE MEMORIÆ.

Quid est Memoria?

EST comprehensio eorum, quæ præterierunt, Definitio memoriae quorū adhuc aliquid præsens sensu detinetur. Vel: Est retentio & possessio atq; con-

seruatio eorum, quæ mens nostra percepit. Vel: Est quoddam naturæ munus, quo omnis disciplina constat & augetur. Vel: Est omnium scientiarum referuaculum & custos. Hinc à Quintiliano thesaurus eloquētiae appellatur.

Quotuplex est Memoria?

Duplex: Naturalis & Artificiofa.

Diuisio Memoriae

Quid est memoria naturalis?

Est quæ animis nostris insita est, & Memoriae Naturalis quid? simul cum cogitatione nata, sine artis introductione. Hanc Quintilianus in

A 2 pueris

» pueris laudat. Sic enim ait: *Præcipuum
» ingenij signum in pueris memoria est.*

Eius duplex est virtus, scilicet facile
percipere & fideliter continere.

*Potestne naturalis memoria esse
perfecta?*

Nemo mortalium eam unquam ha-
buit, aut habebit perfectam. Quanto
enim naturalis memoria est hebetior,
tanto ad artificiosam imbecillior. Con-
trà, quanto naturalis est vegetior, tan-
to ad artificiosam expeditior. Quem-
admodum enim ex natura primum me-
diocriter pingentes, arte percepta, e-
vadunt egregij pictores: ita qui natu-
rali pollent memoria, arte percepta
mirabilem consequuntur memoran-
di virtutem. Ait enim Cicero: *Memo-
ria non solum à natura proficiscitur, sed et-
iam habet plurimum artis, & industria. Et
rursus: Simonides inuenisse fertur, ordi-
nem esse maxime, qui memoria lumen af-
ferret. Itaque iis, qui hanc partem ingenij
exercerent, locos esse capiendos, & ea, quæ
memoria tenere velint, effingenda animo,*
atq;

Cic. lib. 2.
de Orat.

REMINISCENTIA. 5

etq, in his locis collocanda: sic fore, ut ordinem rerum, locorum ordo seruaret, res autem ipsas rerum effigies notaret, &c.

Quid est memoria artificiosa?

Est quam confirmat inductio quædam, & ratio præceptionis. Vel: est dispositio imaginaria rerum sensibilibum in mente, super quas memoria naturalis reflexa commouetur & adiuuatur, ut prius apprehensa facilius, distinctius & diutius valeat recordari.

Memoria artificiosa quid?

Ad quid valet artificiosa memoria?

Ad duplicem retentionem, permanentem scilicet, & transitoriam.

Retentio permanens est, per quam aliquam scientiam ordine traditam, perpetuò memoriæ commendamus.

Retentio transitoria est, per quam Doctor lectionē, aut disputationem, Concionator Concionem, Aduocatus causam suam, ad modicum tempus memoriæ commendat.

Quot accidunt memoriæ?

Corruptio, diminutio & ablatio.

Aliquando enim, corrumpitur me-

A 3 memoria

memoria, aliquando diminuitur, aliquando penitus aufertur. Corruptitur, quando scilicet rerum præteritarum obliuiscimur. Diminuitur, quando accedunt passionēs, ægrotudines, & certi morbi: aufertur, quando vehementer læditur cerebrum, aut eius aliqua pars.

Quis memoriae artificiosae inuentor.
Cic. lib. 2.
de Orat.

Quis fuit inuentor artificiosa memoria?

Simonides. Sic enim ait Cicero, lib. 2. de Orat. Simonides cum cœnaret Crannonē in Thessalia, apud Scopā, fortunatum hominem & nobilem, ferunt nunciatum ei, ut prodiret: iuvenes stare ad ianuam duos quosdam, qui eum vocarēt, surrexisse illum ipsum, prodisse, vidisse neminem. Hoc interim spacio cœclauē illud, ubi epularetur Scopas, cœcidisse. Ea ruina ipsum oppressum cum suis interiisse, quos cum humare vellet sui, nec possent obritos invernoscere vllō modo; dicitur Simonides, ex eo quod meminisset, quo eorum loco quisq; cubuisset, demonstrator uniuscuiusq; sepeliendū fuisse. Hac re admonitus inuenisse fertur ordinem esse maxime, qui memoria lucem adferret.

Quæ

REMINISCENTIA.

7 Memoriae artificiosae cultores.

Qui fuerunt huius artis memoriae studiosi?

^a Simonides (vt iam dictum est) hanc artem primus excogitauit, quam cum Themistocli quidam obtulisset, ille respondit, obliuionis mallem: nam multa memoro, quae nollem, obliuisci non possum, quae vellem. ^b Eundem tamen tradunt, huius artis adminiculo intra annum optimè locutum esse Persicè: ^c Mithridatem verò viginti duas linguas calluisse.

^a Cic. l. 4. Academ. Quæst.

^b Plutarchus in vita Themistoclis.

^c A Gellius lib. 17. c. 17. Plin. lib. 25. c. 2.

^d Val. Max. lib. 8. c. 7.

^e Fab. lib. 10. ca. 2. Sabel. l. 10. c.

^f Seneca lib. 1. Declam.

Muret. lib. 3. Var. c. 1.

^g Plin. lib. 7. cap. 24. Plutarch. Pyrrho.

Solin. c. 7.

Cic. lib. 1. Tusc. qst.

Seneca in Prologo declam.

^h Cic. l. 5. de Orat.

^d Crassum itè prædiuitem illū, cum Asiæ præesset, quinq; Græcorū linguas sic tenuisse, vt qua quisq; apud eū lingua postulasset, eādē ius sibi redditū ferret. ^e Cyrus dicitur hoc studio omnium militū tenuisse nomina. ^f Seneca testatur, se ad iumēto huius artis, in lectione magistri sui, duo millia vocabulorum memoriae commēdasse, quæ lectione finita, eo ordine, quo dicta erant, & retrogrado, memoriter recitauerit. ^g Cyneas missus à Pyrrho legat⁹ ad Roman. postero die nouus homo & senatū & omnē circūfusam plebē suis nominib. salutauit. ^h Carneades pluri-

i Plin. So
lin. Cic. lo-
tis allega-
tis.

k Sabel. l.
7.c.7.

l Chr Wir
fung lib. 1.
c. 12. §. 1.

Fab. Quin-
til.

Effectus
memoriae
quis?

Fructus
memoriae
quis?
Verba Ci-
ceronis l.
2. de Ora-
tore.

mum in hac arte valuit, plurimum & Metrodorus, plurimum & Cicero, qui hac arte nomen suum adeo infigne reddidit, ut a plerisque viris aureum eloquentiae flumen sit appellatus, eiusque nomen pro eloquentia in ora hominum abierit. Nostro autem seculo consummatissimus fuit in hac arte, clarissimus vir Petrus Rauenas, utriusque Iuris Doctor: ut & Iohannes Coletus, Theologiae & Iurispr. D. & alij.

Quis est effectus memoria?

Res vetustas, ut Quintilianus ait: ex longo interuallo repetitas, rursus reddere & offerre. Nonne, inquit, haec mira varietas est memoria: excidere proxima, inhaerere vetera, hesternorum obliuisci, exacta pueritiae recordatio.

Quis est fructus memoria?

Tenere quae didiceris, quaeque ipse cogitaris; omnes fixas esse in pectore sententias, omnemque descriptum verborum apparatus. Ita audire, vel eum, unde dicas, vel eum, cui respondendum sit, ut illi non infundere in aures orationem, sed in animo videantur

deantur

REMINISCENTIA. 9

deantur inscribere. Itaq; soli qui memoria vigent, sciunt, quid & quatenus, & quomodo dicturi sint, quid cui responderint, quid supersit: iidemq; multa ex aliis causis aliquando à se acta, multa ex aliis audita meminerunt. Vidit enim hoc prudenter Simonides, ea maximè animis effingi nostris, quæ essent à sensu tradita atque impressa. Hæc Cicero.

*Distante Intellectus, Ratio, Sensus,
Opinio, & Memoria?*

Maximè. Intellectus res concipit & apprehendit: Ratio discernit: Memoria tenet & conseruat. Item, sensus est præsentium, opinio futurorum, Memoria præteritorum.

Quid obstat memoria?

Vsus literarum. Nam quæ scriptis reposuimus, ea velut custodire destinamus, & cum securitate dimittimus, teste Quintiliano.

*Quibus rebus constat artificiosa
memoria?*

Sicut tabula constat cæra & literis: Lib. 3. ad
sic memoria artificiosa constat locis Herent.

A 5 & ima

& imaginibus. Loci sunt tanquã charta, vel tabula, quibus res inscribuntur. Imagines sunt characteres, & similitudines rerum, quas memoriã commẽdare volumus. Vtimur ergò locis pro cæra, & imaginibus, pro literis. Imagines sicut literæ delentur, loci vt cæra remanent. *Quemadmodum enim, qui literas sciunt, possunt id, quod dictum est, scribere, & ea, quæ scripserunt, recitare: Ita, qui μνημονικὰ didicerunt, possunt hac arte, quod audiuerunt, in suis locis collocare, & ex his memoriter pronuntiare.* Breuiter, sicuti locis pro cæra, sic simulachris, hoc est, imaginibus pro literis vtimur, teste Cicerone.

DE LOCIS.

Quotuplicia sunt loca?

Duplicia: naturalia & arte fabricata: hoc est, locorum quædam cõstituit natura, quædam excogitatur ingenio.

Quæ sunt loca naturalia?

Montes, prata, agri, sylvæ, rupes,
valles.

REMINISCENTIA. II

valles, fontes, stagna, fluuij, & his similia. His rarò vtimur.

Quæ sunt loca arte fabricata?

Hæc sunt in triplici differētia: Quædam sunt loca maxima: vt, monasteria, collegia, templa, domus. Quædã maiora: vt, cubilia, triclinia, refectoria. Quædam minora: vt, parietes, anguli, fenestræ, ianua.

Quid de locis cælestibus sentiendum?

Quintilian. de Metrodoro ait: Habeat sibi sua loca, nos simpliciora tradimus. Hic enim Metrodorus habuit 360. loca in duodecim signis circuli Zodiaci. Sed vanitas fuit, atque iactatio, circa memoriam suã arte potiùs, quam naturã gloriantis.

Quid autem de locis imaginariis?

Loca imaginaria prohibentur incipientibus. Non enim debemus imaginationem addere imaginationi.

Quid verò de locis triangularibus?

Loca triangularia sunt inutilia, propter notationem quinti loci.

Quibus

Quibus ergò locis utendum est?

Locis illustribus, explicatis & modicis interuallis.

De conditiones locorum.

Lib. 3. ad
Hec.

1. Plures loci esse debent. Ut plures imagines collocare possimus, locis abundare oportet, ait Cicero: *Qui multa voluerit meminisse, multa sibi loca compararet. Oportet multos comparare locos, ut in multis locis, multas imagines collocemus.*

2. Loca inter se non sint nimium vicina, aut nimium distantia. Vicinitas enim locorum memoriam turbat: nimia distantia promptitudinem memoriae impedit: Porro sicut nimia dilatatio, ita nimia compressio nocet. Cauendum igitur, ne nimium dilatata, fusa ac vaga, incerta, anceps, & ignara mens fluctuet. Quod ne contingat, oportebit loca, quæ sumpseris egregiè notare, ut perpetuò nobis hæreere possint.

3. Loca non sint nimis lucida, neque nimis obscura, ne tenebris hebetentur, aut nimio splendore memoriam turbent.

4. Loca

4. Loca sint optimè nota. Notitia locorum necessaria est: ex memoria enim locorum, dependet imaginum memoria.

5. Loca non sint nimis alta & sublimia, sed vt homines pro imaginibus positi, loca tangere possint.

6. Loca sint in parte quieta, quantum fieri potest, sita, vt & re & nomine possint imaginum rationi correspondere.

7. Locorum similitudo vitanda est. Sic enim ait Cicero: *Si quis multa intercolumnia sumpserit omnino, imilia, turbabitur similitudine, vt ignoret, quid quoque in loco collocarit.* Accidentalium loci differentia causat bonam dissimilitudinem vnius loci maioris ab alio, vt videri potest in duabus ianuis, quæ vel per magnitudinem, vel per colorem, vel per positionem differunt.

8. Loca debent esse ordinata. Quidam putant in arbitrio esse locantis incipere à dextra vel sinistra. Capnio & Rauennas consueuerunt locos ordine lo-

ne locatos, à sinistra recensere ad dexteram.

9. Quintus locus signandus est, sicq; quinariis vnus distinctus ab alio: ita vt primo quinario ponatur crux aurea: in secundo, manus argentea: in tertio, rosa purpurea: in quarto, liliū, &c. Quintilianus & Cicero, quintum quemq; locum notandum commemorant, quod nobis aulas & cubilia intransibus facile fiet. Quinti ergo loci minoris signatio utilis est. Nam dum quintum locum egregiè signabimus, locorum numerum in promptu habebimus.

10. Loca à nobis constituta, ter aut quater, in mense repetantur, vt eò fortius imprimantur. Repetitio enim locorum nullo pretio emi potest. Loci debent esse nobis præsentissimi, quod nullo pacto fieri potest, nisi per eorū frequentem & assiduam meditationē. Hinc Mantuanus dixit: *Sepè recordari medicamine fortius omni.*

DE

DE IMAGINIBVS.

Quid sunt imagines?

Sunt notæ & formæ quædam, & similitudines earum rerum, quas meminisse volumus.

Quot sunt diuisiones imaginum?

Tres.

Quæ est prima imaginum?

Quædam sunt firmæ, & ad monendum idoneæ; vt sunt res magnæ, incredibiles, inuisæ, inauditæ, nouæ, raræ, admirabiles, habentes singularem, vel venustatem, vel turpitudinẽ. Vel quæ sunt ridiculæ, vel defendæ. Quædã sunt infirmæ & imbecilles, quæ vix excitare memoriam possunt; vt sunt res parvæ, vsitatæ, quotidianæ. Nam iuxta naturam, quantò res animum nostrum minùs commouerit, tantò citiùs labitur ex memoria. Contrà, quantò fortiùs mouerit, tantò diutiùs & firmiùs memoriæ permanebit impressa.

Quæ

Quæ est secunda imaginum diuisio?

Imagines aliæ sunt rerum, aliæ verborum.

Res sunt duplices: visibiles & invisibiles, corporales & incorporales.

Corporalium, aliæ substantiæ, aliæ accidentia. Voces similiter sunt duplices, quædam notæ, quædã ignotæ.

Quæ est tertia diuisio imaginum?

Imaginum, aliæ sunt simplices, vt dictionum, aliæ compositæ, vt sententiarum.

Quæ sunt imagines dictionum?

Quando vna quæq; figuratur speciali imagine, vt homo, equus, asinus, suas habent imagines.

Quæ dicuntur imagines sententiarum?

Quando rem gestam, aut orationem ex pluribus dictionibus compositam, aut totam sententiam, historiam, fabulam, vel carmen vna imagine, vel pluribus comprehendimus: vt, quælibet plaga Ægypti habet suam imaginem, vel ranas, vel locustas.

Da con-

Da conditiones imaginum?

1. Omnis imago debet esse mirabilis, iucunda, ridicula, crudelis, aut alia insigni passione adfecta. Tales enim imagines plus mouent memorātem, & fortiùs imprimuntur.
2. Imagines non debent esse ociosæ. Quæ enim exercitio carent, parùm vel nihil mouent.
3. Imagines debent esse propriæ, vt rem memorādam repræsentent. Hinc dissimilitudo imaginum vitanda est.
4. Multæ imagines non debent esse in vno eodemquè loco. Generant enim confusionem. Multæ tamen imagines vnam rem significantes, possunt poni in vno loco : vt, pro bello, plures homines bellantes.
5. Imagines inuentæ sunt propter res memorandas, sicut loca propter ordinem.
6. Imagines debent sæpiùs repeti, vt eò firmiùs imprimantur. Debilitas enim impressionis impedit memoriā.
7. Cùm ad quinarium perueneris,
B repete

repete in eo locata. Et cùm ad denarium perueneris, ambos quinariorum repete, vt supra dictum est de locis.

8 Si materia locata ampliùs uti nolueris, omnes imagines locatas dele. Non repetitæ enim delentur & pereunt. Tantùm de locis & imaginibus.

DE PRAXI ARTIS MEMORIÆ.

Quo pacto locanda est materia memoranda?

Omnis dictio, vel materia memoranda locetur,

aut per { Similitudinem,
Comparisonem,
Figmentum,
Inscriptionem,
Colligantiam.

Sic enim scribit Quintilianus: *Opus est locis, quæ vel finguntur, vel sumuntur imaginibus, vel simulachris, quæ utique fingenda sunt.*

Et

Et rursus: *Sensus non eandem imaginem, quam res habent, cum alterum fingendum sit. Et rursus: Quaedam nullis simulachris significari possunt: ut, certè, coniunctiones, &c.*

Generalis partitio dictionum.

Omnis dictio aut est	Nota: aut res est	Inuisibilis: hæc locatur, per figmentum, aliquando per inscriptionem, aut per comparisonem, ut iustitia.	Ignota: hæc locatur, vel per figmentum, vel in inscriptione:		
				visibilis quæ vel est	Accidens: hæc locatur per suum subiectum principalius, ut albedo per niuem, liliam, cretam: nigredo, per coruum, carbonem, &c.
		Inanimata, ut lapis, securis: hæc locatur, per personam agentem aliquid cum tali re.	substantia & ea vel		

B 2 Quo-

Quomodo locatur dictio per similitudinem?

Cum pro ea imaginem, siue idolum, in certo loco constituimus. Sic enim ait Quintilianus: *Non est inutile, quò facilius hæreant, aliquas apponere notas, quarum recordatio excitet memoriam.* Nemo enim ferè tam infelix, ut quod cuique loco signum destinauerit, nesciat, ut, si erit tardus ad hoc, eo quoq; adhuc remedio utatur, ut ipsæ excitent notæ. Hinc est ex illa arte non inutile attendere signa ad eos, qui exciderunt, sensus, utpote ancoram, si de nauigatione dicendum est, spiculum, si de prælio. Multum enim signa faciunt, & ex alia memoria venit alia, ut cum translatus anulus vel alligatus, commoneat nos, cur id fecerimus. Hæc magis adhuc astringunt, quoniam memoriam ab aliquo simili transferunt ad id, quod continendum est, ut in nominib. si Fabius fortè sit tenendus, referamus ad illum Cunctatorem, qui excidere non potest, aut ad aliquem amicum, qui idem vocatur Fabius.

Quotiv-

Quotuplex est similitudo?

Duplex: Rerum & verborum.

Rerum similitudines exprimuntur, cum summatim ipsorum negotiorum imagines comparamus.

Verborum similitudines cōstituuntur, cum vniuscuiusq; nominis & vocabuli memoria imagine notatur. Rei totius memoriā sæpè vnâ notâ & imagine simpliciter cōprehendimus. Cū autem verborum similitudines imaginibus exprimere volumus, plus negotij suscipiemus, & magis negotium nostrum exercebimus. Facilior est rerum imaginatio, verborū autem difficilior. Oportebit igitur in hac secunda memoria naturalē crebrò exsuscitare, vt vocabulis positis, ipsi nobiscum transcamus bis aut ter eundem versum, seu vocabulorum ordinem: deinde cum imaginib. verba exprimamus. Hoc modo naturæ suppeditabitur doctrina.

Quales debent esse similitudines?

Sint similitudines multum nobis cognitæ, & aliquid agentes, cum insi-

gni quadam nota, vel pulchritudinis, vel turpitudinis, aut certè ridiculi cuiusdam. Ad eas constituendas plurimum iuuare solent, quæ sequuntur.

1. *Effectio corporum.*

Vt cùm senem facimus tremulum, incuruum, labiis demissis, canum, siliernium.

2. *Notatio adfectuum.*

Vt cùm dicimus, lupum voracem, lepores timidos. Sic, læta iuuentus, tristis senectus, prodiga adolescentia, auaræ mulieres, liberales viri, pallida fames, & huiusmodi multa.

3. *Etymologia.*

Vt, Philippus, amator equorum, Iacob, supplanator.

4. *Onomatopæja.*

Quando sumitur cognitio verbi, à sono vocis: vt, Taratantara, hinnitus equi, mugitus boum, rugitus leonum, bombitus apum, & huiusmodi.

5. *Re-*

5. *Rerum effectus.*

Cùm cuilibet mensi officia sua assignamus, cuilibet diei suū Planetam, vel hebdomadæ exercitium.

DE COMPARATIONE.

Quomodo locatur dictio per comparationem?

Cùm pro ea locamus imaginē, propter aliquam habitudinem, quam habent ad inuicem.

Quoties fit hæc locatio?

Multis modis, vt putet his versibus
*Causa, vel oppositum, simul instrumenta,
vel actus*

Consimilis facient te meminisse rei.

Sic: *Sydus Veneris* dicimus esse causam *felicitatis*. *Panis* ducit nos in cognitionem *pistoris*, *calceus* *sutoris*: *nigrum* ducit nos in cognitionem *albi*: *pius* in memoriam *impij*. Opposita enim iuxta se posita magis lucent. Sic: *calamus* ducit nos in memoriam *scriptoris*, *rastrum* in memoriã *agricolæ*, *arare* in memoriã *rustici*, *docere* in memoriã *eruditi*.

DE FIGMENTO.

Quo pacto locatur dictio per figmentum?

Cum rei memorandæ nec similitudinem propriam, nec cõparationem conuenientem habere possumus, ad vocalẽ similitudinẽ nos conuertimus.

Quoties fit hæc locatio?

Trifariam.

1.

Primò, quando pro dictione ignota, significante rem inuisibilem, locatur dictio nota, significans rem visibilem, quæ similis est in voce huic, pro qua poniutr: vt, quando pro præpositione *palam*, locamus *palam* instrumentũ. Pro aduerbio, *herclè*, *Herculem*. Pro verbo *cano*, *canem*. Pro aduerbio, *cras*, *coruum* crocitantem.

2.

Secundò, quãdo pro literis syllabæ, aut syllabarum, locãtur imagines nominum ab istis literis incipiẽtium: vt, pro coniunctione copulatiua, &, pono *Eusebium & Thomam*, aliquid agentes. Pro verbo, *amo*, *Antonium volvenssem Molam*. Pro verbo, *do*, *Dauidem dan-*

l. 1. 5. 4.

tem mihi donum. Pro verbo *emo*, *Eusebium* adferentem *Monetam* falsam.

Tertiò, quãdo pro literis alphabeti, locantur imagines viuæ, nobis notæ, vel nominum communium, vel priorum. De communibus. 3.

Vt, pro *A*, *Asinus*: pro *B*, *Bos*: pro *C*, *Cervus*: *D*, *dama*: *E*, *equus*: *F*, *formicarum* multitudo: *H*, *hircus*: *L*, *lupus*: *V*, *ursus*.

De Propriis.

Pro *A*, *Antonius*. *B*, *Benedictus*: *C*, *Chrysostomus*: *D*, *Daniel*: *E*, *Erhardus*: *F*, *Franciscus*: *G*, *Gregorius*: *H*, *Hugo*: *I*, *Iohannes*: *L*, *Laurentius*. *M*, *Matthias*: *N*, *Nicolaus*: *O*, *Othomarus*: *P*, *Petrus*. *Q*, *Quintinus*: *R*, *Rochus*: *S*, *Stephanus*: *T*, *Titus*. *V*, *Vincentius*.
 Ravennas, pro literis formosissimas puellas ponere solebat. Ait enim hoc ipsum multum incitare memoriam. Sic enim inquit: *Mihi crede, si pro imaginibus puellas pulcherrimas posuero, facilius & pulchrius recito, quæ locis mandavi. Et rursus: Si citò meminisse cupis, virgines pulcherrimas colloca. Memoria enim collocatione puellarum mirabiliter commouetur.*

DE INSCRIPTIONE.

Quo pacto locatur dictio per inscriptionem?

Cum rei memorandæ, nec similitudinem propriam, nec vocalem, nec comparisonem conuenientem habere possumus. Per literas tamen eandem designamus. Sic plures huic arti literas reales adiungunt, quæ multum valent imaginibus appensæ, seu tanquam notæ inustæ. Sic per instrumentorum similitudinem, literarum imagines finxerunt, *A, circinum extensum. B, ferrum ignarium. C, cornu. D, caput tauri. E, semirotulam. F, gladium. G, testudinem. I, turrim. L, normam. M, tripodem. O, nolam. P, pedum episcopi, &c.* Sic alij quoque numerorum imagines finxerunt 1 2 3 4 5 6.

DE COLLIGANTIA, SI-
VE CATENA.

Quotuplex est colligantia?

Duplex: Naturalis & Artificialis.

Quæ

Quæ est colligantia naturalis?

Colligantia naturalis est, qua facile de vno in aliud mouemur, propter ordinem vnius ad aliud. Sic ordo elementorum, si rectè ponitur: vt, terra, aqua, aër, ignis, facile reminiscitur. Sic plurimùm iuuat memoriam, ordo in Grammatica, Dialectica, Rethorica, & aliis disciplinis.

Quid est colligantia artificialis?

Artificialis colligantia est, quando secundùm nostram considerationem, vel imaginationem, vna imago se exercet cum alia. Huius enim artis peculiare officium est, vt excitet, & moueat memoriam. Quare si res aliqua per se non mouetur, ponatur in manum alicuius motoris: vt sic ex motu illo naturalis memoria commoueat: vt si velis habere memoriam horum nominum: *Petrus, flagellum, canis, sus, aqua, vermis, arena.* Fac talem colligantiam, & imaginationem, vt *Petrus flagello canem percutiat, canis verò verberare commotus, suem mordeat, Sus verò*
ess-

euadere cupiens, vas aquæ vertat, in cuius fundo vermes procreati, qui tegantur arena.

Ad quid valet hæc colligantia?

Ut sine cunctatione ac mora recensere valeamus. Sic enim ait Quintilianus: *at quamlibet multa sint, quorum meminisse oporteat, fiunt singula connexa, quodam choro, ne errent, coniungentes prioribus sequentia, solo ediscendi labore.*

Quid verò sentiendum de locatione, quæ per casus fit?

Rauennas ait: se in corpore humano casuum imagines inuenisse. Nempe, *ut caput sit Nominatiuus: manus dextra, Genitiuus: manus sinistra, Datiuus: pes dexter, Accusatiuus: pes sinister, Vocatiuus: pectus, Ablatiuus.* Præterea pro numero singulari posuit idem, *puellam nudam, pro plurali verò, egregiè ornatam.* Sed hæc videtur multis curiosa, & parùm commoda.

DE LOCATIONE QVA DRVPLICI.

I. De historiarum locatione.

210.

Quomodo locanda sunt historia?

Qui cupit locare historias, caueat ne singula verba locet, hoc enim magis difficile est, quàm vtile. Sic enim Quintilianus: *quomodo poterunt copulata fluere, si propter singula verba ad singulas formas respiciendum erit. Si longior complectenda memoriâ fuerit oratio, proderit per partes ediscere.* Et hæ partes non sint per exiguæ, alioqui nimis multæ erunt, & eam distinguēt atq; concident. Nec utique certum imperauerim modum, sed maximè vt quisq; finiretur locus, nisi fortè tam sit numerosus, vt ipse quoq; diuidi debeat. Dandi sunt certè termini, vt contextum verborum, qui est difficilimus, continuet crebra meditatio, partes deinceps ipsas repetitus ordo, coniungat.

Volens igitur Historiã locare, priùs eam legat, vt fanè intelligat, deinde cōsideret principalia membra, in quibus tota vis historiæ consistit, eaque in tot partes diuidat, quot opus & commodum fuerit, & quamlibet partem
senten-

sententiæ, per vnam imaginem locet.
Si fortè occurrerit Rethoricum ali-
quod schema, aut aliud quid egregiũ
& notatu dignum, poterit & illud suis
imaginibus collocare. Collocata verò
bis aut ter secum repetat, donec ani-

Lib. 3. ad
Heren,

mo infigantur. Cicero enim ait: *in omni disciplina infirma est artis præceptio, sine summa assiduitate exercitationis, tum verò in μνημονικῆς minimũ valet doctrina, nisi industria, studio, labore, diligentia comprobetur.*

2. DE ORATIONVM SIVE CONCIONVM LOCATIONE.

*Quomodo locanda est oratio, siue concio,
quam quis ex alio auditu-
rus est?*

Cùm retinere volumus ea, quæ per
alium audimus proferri, plures inci-
dunt difficultates. Nam si is qui loqui-
tur, boni oratoris ordinem in dicendo
seruauerit, facilè poterimus audita
memoriæ commendare, si verò flu-
ctuans in dicendo, ex principio ora-
tionis

tionis incidit in finem, & rursus ex fine in medium, deinde rursus in principium, sic nempe difficile erit nobis, audita seruare.

Cùm itaq; audimus bene narrantē, oportet tota mētis intentione omnes orationis partes, cohærentias & distinctiones notare: quod faciemus, si in principio totum animum applicuerimus, vt audiamus, per quid sumat exordiū, quid deinde narret, si quid partiatur, quib. & quot deinde vtatur rationibus, argumentis, exemplis, confutationibus, deinde quomodo peroret. Hæc omnia oportet certis locis & imaginibus collocare, vt eò firmiùs retineantur, tandem oratione vel concione finita, debent hæc omnia bis vel ter transcurri & repeti, donec animo bene infideant.

*Quomodo locanda est oratio vel concio,
quam quis dictu-
rus est?*

Declamaturus, primùm legat orationem aut concionem, vt sanè intelli-

telligat, deinde diuidat eā, in aliquot articulos siue partes, & si opus fuerit, subdividat quamlibet partem. Sicut enim confusa unio multorum est causa erroris & obliuionis, ita ordinata diuisio est mater intelligētiae, & conseruatrix memoriæ. Quintilianus ait: *In iis, quæ scripsimus, complectendis, & in iis quæ cogitamus, cōtinendis, multum valent diuisio & compositio.* Nam qui rectè diuiserit, nunquam poterit in rerum ordine errare: sic etiam quæ bene composita erunt, memoriæ serie sua ducunt. Nam sicut facilius versus ediscimus, quàm profam orationē, ita profam vinctam facilius, quàm dissolutā. His omnibus ritè peractis, tribuat cuiuslibet parti suam imaginem, & in certa loca collocet, collocata bis tēve secum repetat, donec animo tenaciùs hæreant.

Si autoritas aliqua, vtpote Augustini, Ambrosij, vel alterius alleganda est, poteris pro autore locare amicum, huius nominis tibi notum, & dicto autoris tri-

positio in dextera, minor in pectore,
 & conclusio in sinistra manu locetur.
 Alij quia vident, in argumentorū me-
 moria requiri promptitudinē, super-
 uacaneum putāt, pro qualibet dictio-
 ne propriam imaginem locare. Aiunt
 igitur sufficere memoriam medij: cu-
 ius rationem adfert Aristoteles: *Mediū,*
inquit, est tota vis & virtus Syllogismi.
 Exempli gratia: Quicquid peperit ha-
 bet lac: mulier peperit, ergo, mulier
 habet lac. Hic pro imagine totius Syl-
 logismi, poteris ponere mulierem la-
 ctantem puerum.

4. DE CARMINVM LO- CATIONE.

Quomodo locantur Carmina?

Carmina, versus, metra, duabus viis
 possunt memoriae commendari.

Primò via repetitionis. Quia enim
 Carmina per se memoriam adiuuant,
 notata prima dictione, facile memo-
 ria possunt comprehendi. Et si adhuc
 difficultas apparuerit, possunt addi si-
 militudines dictionū harum. Sc-

REMINISCENTIÆ. 35

Secundò, via sententiæ, vt scilicet notetur sententia carminis, & pro illa imago suo loco collocetur. Deinde accedat frequēs repetitio, tum ars multum iuuabit naturam. *Carmina enim ex sui natura facilia sunt memoratu*, vt ait Quintilianus. Versus:

*Metra iuuant animos: comprehendunt plurima paucis,
Et bene commemorant: sunt hæc tria grata legenti.*

DE NOCVMENTIS ET
ADIVMENTIS MEMORIÆ.

Quot accidunt memoria?

Tria: Corruptio, Diminutio & Ablatio. Aliquando enim corrumpitur memori, aliquando diminuitur, aliquando penitus aufertur. Corruptitur, quando species rerum præteritarum obliuiscimur. Diminuitur, quando accedunt passionēs, ægri tudines, certi morbi, & alia nocumenta. Aufertur, quando cerebrum, aut aliqua eius pars, vehementer læditur.

C 2 Qua

Quæ sunt ergò nocumenta illa memoria?

Omnes qualitates primæ, quæ sunt inflatiuæ, nocent: præsertim verò comestio vaporosorum, vt est, sinapi, alium, cæpe, caules frigidæ & albæ. Nimia fructuum frigidorum comestio, acetosa multa nocent: nimius cibus & potus: præsertim ante somnum: somnus statim à prandio vel cœna: dormire in calceamentis, nimius furor, ira, tristitia, & alij affectus animi plurimum nocent.

DE ADIUMENTIS ET SUBSIDIIS MEMORIÆ.

Quibus rebus adiuuatur memoria?

Multis: scilicet, natura, arte, vsu, ordine, vacatione, quiete & bona diæta.

Quomodo adiuuatur natura?

Bona enim complexio iuuat memoriã. Hinc sanguinei sunt bene memoratiui, melancholici non ita. Sic pueri, ægroti, senes, timidi, & ebrij quoque sunt malè memoratiui. Porro q̄ prorsus carent naturali memoria & ingenio,

nio, frustra in hac arte sudant.

Segnes verò & desidiosi, quamuis illustri pollent ingenio, & sat citò huius artis fundamenta concipiant, cùm tamen primo atq; altero die non possunt esse magistri, mox è gremio librũ projiciunt, atq; omnia contemnunt.

Quomodo arte?

Cupiens huius artis habitum adipisci, curet in primis, vt plurimos habeat locos electos, & arti accommodatos: deinde sumat imagines suo proposito conuenientes, nec prorsus consuetas, quia ea quæ sunt inconsuetas, magis miramur, & tenaciùs hærent. His ritè collocatis, sese exerceat quotidie. Quintilianus ait: *Argumentum est, subesse artem aliquã, iuuariq; ratione naturam, cùm docti idem facere, illud indocti, & in exercitati non possimus.*

Quomodo adiuuatur memoria, usu & exercitio?

Usus & ars docuit, quod sapit omnis homo. Repetitio quoq; locorum & imaginum, imò lectionum ipsarum valdè

C 3 utilis

utilis est, Horatius: *Lectio lecta placet, decies reperita placebit.* Et Quintilianus: *aut si quis unam maximamq; à me artē memoriae querat, exercitatio est & labor, multa ediscere, multa cogitare.* Et si fieri possit quotidie potissimum est.

Nil æquè vel augetur cura, vel negligentia intercidit. Quare & pueri statim, ut præcepi, plurima ediscant, & quæcunq; ætas operā iuuandæ studio memoriæ dabit, deuolet initiò tædium illud, & scripta & lecta sæpiùs reuoluendi, & quasi eundem cibum remandendi. Quod ipsum hoc fieri quā leuius, si pauca primùm, & quæ tædium non adferant, cœperimus ediscere, tū quotidie adiicere singulos versus, quorum accessio labori sensum inesse, menti non adferat, in summam ad infinitum usque perueniat.

Quomodo ordine?

Ordo enim plurimum lucis adfert memoriæ, & ordinata facillè sunt reminiscibilia. Hinc Aristoteles ait: *Sicut duo sunt impedimenta, quæ naturalem memo-*

riam

riam impediunt, scilicet ordinis confusio, & impressionis debilitas, ita duo sunt iuramenta memoriae naturalis, scilicet positio locorum & imaginum sub certo ordine, & frequens meditatio.

Vacatione verò & quiete quomodo?

Anima sedendo & quiescendo fit prudens, nota est sententia. Memoria enim vehementer distrahitur, per continuam externarum rerum occupationem.

Sed quæ tandem est bona illa diæta?

Quæ constat interuallis studiorum, Carentia adfectuum, Conuersatione & Victu: & primùm quidem,

Studiorum interuallis.

Quia danda sunt ingenis interualla, & vt Quintilianus ait: danda est omnibus aliqua remissio: non solum, quia nulla res est, quæ perferre possit, continuū laborem, sed quòd studium discendi voluntate, quæ cogi non potest, constat. Itaq; & virium plus adferunt ad discendum renouati ac recētes, & actiorem animum, qui ferè necessitatibus repugnat.

Hac quoq; non est utendum in studio quotidiano, sed potissimum in studiis difficillimis & necessariis, utpote in disputationibus, in causis forensibus & concionibus. Proinde studium matutinum & antelucanum facilius est, quam diurnum & vespertinum, propter silentium, & quia animus liber est ab occupationibus externis. Hinc Quintilianus ait: *Mirum dictum est, quantum nox interposita adferat firmitatis, siue quiescit labor ille, cuius sibi ipsa fatigatio obstabat, siue maturatur ac coquitur, seu firmissima eius pars est recordatio, quae statim referri non poterant, contexuntur postero die, confirmatq; memoriam idem illud tempus, quod esse in causa solet oblivionis.*

Deinde ad defectuum carentia.

Adfectus enim, ut sunt curae, moeror, tristitia, timor, ira & huiusmodi, valde obscurant memoriã. Notae sunt sententiae poetarum:

Cura diminuunt animum.

*Moeror & affectus alij, de cardine mentem
Sapè leuãt: animo sermo venit ager ab agro.*

Cato:

Cato:

*Impedit ira animum, ne possit cernere verū,
Obtundunt siquidem curarū pōdera sensus.*

Pōst conuersione.

*Seneca inquit: cūm his versare, qui te
meliores faciunt: illos admittite quos in
poteris facere meliores.*

Et tandem victu.

*Sobrietas enim cibi & potus maxi-
mè iuuat memoriam, intemperantia
contra & ebrietas impediunt. Hinc
Quintilianus ait: Certum est plurimūm
conferre memoria bonam valetudinem, di-
gestum cibum, animum cogitationibus aliis
liberum.*

Appendix.

*Quando autem memoria princi-
pium habet à natura, & perfectionem
ab arte, operæpretium est addere ex
medicorū scriptis, quæ naturalia po-
tissimūm memoriam iuuāt, & memo-
rantem expeditiorem reddunt.*

*Quæ igitur diata obseruanda est in
arte memoria?*

*Quando corruptio memoriæ est à
causa*

C s

causa

causa sicca, tunc valdè utilis est diæta resumptiua cum suauitate vitæ. Quãdo autem est à causa frigida & humida, habitatio sit in domo clara & pura: vitetur luxuria nimia. In ea enim calor naturalis, & spiritus vitales dissoluuntur, & debilitatur cerebrum.

Quotuplicia sunt adiumenta memorie?

Duplicia. Simplicia & Composita.

Quæ sunt simplicia?

Vsus fructuum stipticorum, assatorum: auellanarum, castanearum, præsertim post comestionem. Aues & cerebella auiũ maximè conueniunt, moderatum exercitium ante prandium & coenam. Expulsio superfluitatum, per loca cõsueta & debita, gaudium temperatum.

Lotio pedum cum decoctione fæniculi, melissæ, foliorum lauri & camomilli. Lotio capitis semel in hebdomada cũ lixiuio, in quo temperentur flores camæmilli. Item saluia, melissa, serpillum, Betonica, &c.

Cõuenit etiam vsus Coriandri præparati

parati, Zinziberis conditi, masticatio masticis cum zinzibere, post esum, etiam ieiuno stomacho. Conuenit quoque masticatio piretri, thuris albi, puf-fulæ, mirobolani cōditi, & ferè omnes species mirobolanorum.

Similiter omnia ingredientia con-fectionis anacardinæ, & quæ ordina-riè sequuntur in recepto sequēti, pos-sunt simpliciter & compositè sumi ad confortandam & recuperandam me-moriam.

Quæ sunt composita?

Ea sunt duplicia. Alia euacuatiua, alia confortatiua.

Quæ sunt euacuatiua?

Pillulæ 5. specierum mirobolanorū.

Pillulæ de hiera picra Galeni.

Pillulæ de hiera Rufini.

Confectio Theodoric.

Pillulæ Arabicæ.

Pillulæ sine quibus esse nolo.

Hæc omnia secundū quodlibet suam dosim euacuāda superflua cōuenit, & profunt capiti, & memoriæ, visui & au-ditu.

Quæ

Quae sunt confortatiua?

Confectio Anacardina.

Dia Cimini.

Diatrion piperon Dianthos.

Sequens medicina (vt Doctores a-
iunt) valet & conuenit capiti & cere-
bro, virtuti animali, sensus quoq; cor-
roborat, & memoriam confirmat, &
bonā digestionem operatur, facit ho-
minem subtilia & alta speculari. Cum
bono regimine & perfecta diæta, &c.

Puluis utilis.

Recipe Foliorum Ambrosianæ.

Maioranæ.

Saluiæ.

Betonicæ.

Melissæ.

Ana i. ij. Baccarum lauri, seminis
Peoniæ, seminis Melissæ, ana dragmas
tres, seminis ozimi, sisami, ana dragmā
vnam, zeduaræ, cimini præparati, ana
3. ij. cubebæ, nucis muscati. Maceros,
Charioffili trium granorum Piperis,
Cardemomi, ana dragmam vnā, zin-
siberis albi liquiritiæ raso, ana vnciam
scmis,

REMINISCENTIA. 45

semis, Mirobolanorum, citrinorū In-
dorum, ana dragmastres, Turis masti-
cis ana dragmā semis, Coriandri præ-
parati vnciā semis, puluerisanda pul-
uerisentur, misce saccari albi libram
vnam.

*De isto pulvere Electuarium fiat, ut
sequitur.*

Recipe istius pulueris vncias duas,
addendo Corticis citri conditi vel ex-
iccati, vnciam vnā. Conferuæ anthos
vnciam semis, Carnium cethoniorum
passularum, ana vncias duas, saccari
canditi vncias quatuor, liquefac sac-
carum cum aqua Melissæ, & fiat ele-
ctuarium cum Sirupo, de zinzibero
condito, obseruetur in fictili.

Notandum in diminutionem memo-
riæ, & ad recuperandum eam, valent
& conueniunt omnia, quæ in litargia
profunt. Testimonio Auicennæ, & di-
ui Ioannis Mesuæ.

*Linimentum, conferens litargia, & obli-
uioni & congelationi.*

Recipe, oleorum sambucini vnciam
vnam,

vnam, olei de Been vncias duas, Eufor-
bij vnciam semis, Castorij dragmam v-
nam, fiat linimentum, vngatur cum eo
locus memoriæ, quondam confert.

Medicamen Hali.

Conseruans memoriam, senib. con-
ferens.

Recipe, mellis Anacardini partes
duas, Olibani, Ciperi, Acoriana, vn-
cias duas, piperis macropiperis ana vn-
ciam semis. Cebulorum Indorum vn-
cias duas, Cimini præparati vnciam v-
nam, mellis cocti & despumati, quan-
tùm sufficit pro electuario.

Aliud.

Ad restaurationem memoriæ, con-
seruans & reparans eam, secretum Io-
annis Mesuæ.

Recipe, mellis mirobolanorū che-
bulorum librā vnam, piperis longi vn-
cias tres & semis, teratur piper, & mi-
sceatur cum mille & chebulis, aroma-
ticetur cum Gallia muscata ʒ. iij.
must. ʒ. i. misce, & sumatur de eo om-
ni mane in ieiunio, ana dragmas ij. ad

iiij. vel

REMINISCENTIÆ. 47

iiij. vel quinq; dragmas, & non vltra.

Aliud simplex ad idem.

Recipe, puluis melissæ, collectæ in mense Maio, vnciam semis, quolibet mane cum vino albo tepido, vel cum brodio pulli.

Aliud simplex.

Recipe, granathuris masculi de ferro, vel mane tria vel quatuor grana, in vino prius made facta.

Aphorismi.

Corpus teneatur mundum à superfluis ventris, adsit beneficium si nō naturale, saltē artificiale. Abstineat memorans à cibis salitis, fumidis, grossis & difficilis digestionis. Allia, cæpe, & omnia legumina vitet. Vitet quoq; cibos generātes materiam flegmaticam & viscosam, vt, carnes porcinas, aues aquaticas, & pisces viscosos. Vitentur vina fortia, potus grossus, acetosa, coitus nimius & adfectus.

Iuuant memoriam, fricatio capitis panno lineo & calido.

Zinziber conditū, bis in hebdomada ieiuno stomacho sumptum. Con-

48 DE ARTE REMINISC.

Confectio anacardina, semel in hebdomada manè ad quantitatem ciceris sumpta.

Oleum Philosophorum occipitio inuncto, reparat memoriam.

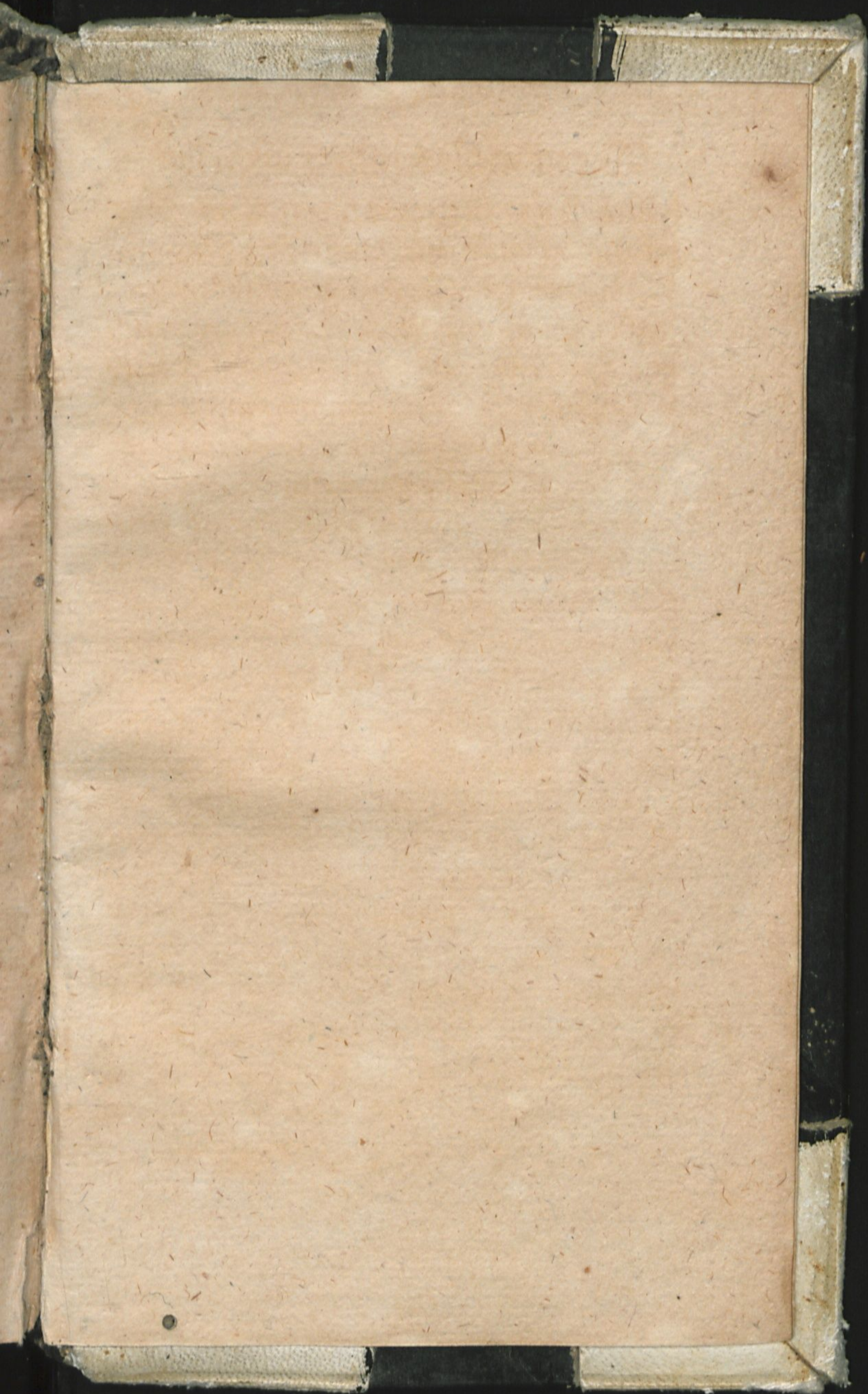
Buglossa quocunque modo sumatur, valet.

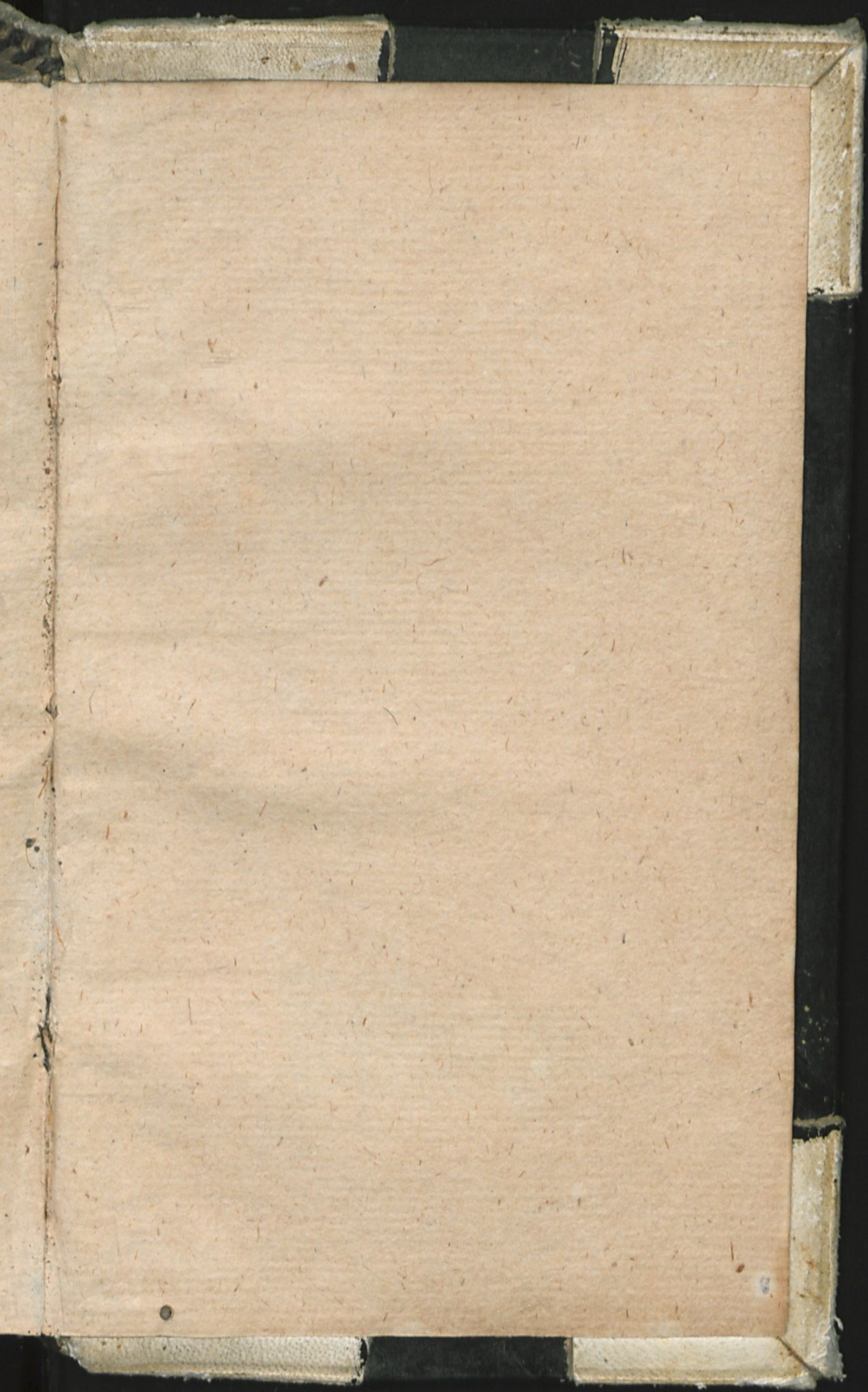
Nil salubrius Theriaca, in fouendis conseruandisq; membris, viribus, spiritibus, atque ingeniis.

Sapè recordari medicamine fortius omni.

Tantum de memoria.

FINIS.

164 074

AB 164 074

X 1979654

ULB Halle
005 938 422

3

164 074

Artis Memoriae,

seu potius Reminiscencia,

ARS SECUNDA:

DE RE, QUAE

GENIUS DE ME-
TAM NATURALI IV-

QUAM ARTIFICIOSA AC-

ceptissimis quidem viris, nimis ta-

re, atq; inuolutè fuerunt per-

ta: nunc in gratiam stu-

diosæ iuventutis,

TIONES SEV EROTEMATA,

per spicue enucleantur: vt porro etiam

ueris maximo possint esse vsui.

Authore,

H. SP. HERD.

Per Ioachimum Bratheringium.

M. D. C. III.

